

навчання через відсутність механізму їх повернення в разі звільнення працівника; незацікавленість працівників вкладати кошти у свою професійну підготовку через відсутність достатніх матеріальних стимулів (низький рівень оплати праці); недостатній рівень використання сучасних технологій професійного навчання тощо.

Список літератури і джерел:

1. Богиня Д.П. Основи економіки України: Навч. посібник / Д.П. Богиня, О.А. Грішнова– К.: Знання-Прес, 2002. – 313с.
2. Лібанова Е. Людина на ринку праці // Урядовий кур'єр. – 2004. - №74. – С.7.
3. Маршавін Ю.М. Методологічні засади оцінювання ефективності роботи Державної служби зайнятості України та її підрозділів//Ринок праці та занятість населення. – 2014. - №1. С. 3-7.
4. Романюк С.А. Динаміка диспропорцій на регіональних ринках праці в Україні// Ринок праці та занятість населення.- 2013. - №1. – С. 3-5.
5. Стан ринку праці Запорізької області у 2012 році: аналітично-статистичний збірник. – Запоріжжя: Запорізький центр зайнятості, 2013. – 102с.
6. Стан ринку праці Запорізької області у 2013 році: аналітично-статистичний збірник. – Запоріжжя: Запорізький центр зайнятості, 2014. – 108с.
7. Туленков М.В., Чепак В.В., Зарицька А.В. Концептуалізація ринку праці та зайнятості населення в науковому дискурсі// Ринок праці та занятість населення. – 2013. - №3. – С. 42-45.
8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
9. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>

Науковий керівник:
кандидат географічних наук, доцент Левада О. М.

Сажнев М.Л.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького (Україна)
vsegda@hotmail.ru

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО- ДЕМОГРАФІЧНИХ ФУНКЦІЙ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО РЕГІОНУ

Україна яка все ще переживає трагічні події має вибрати найбільш ефективний план розвитку внутрішнього ринку та соціальної сфери. На момент

написання статті зовнішній катастрофічний фактор впливу все ще не припинив руйнівні процеси в суспільстві та економіці. Втім вже існує історична череда подій яка продемонструвала найбільш позитивні етапи існування суспільства та держави, показала ефективність одних процесів та нежиттєздатність інших.

Так протягом останнього десятиріччя 20-го сторіччя помітним фактом було зменшення рівня споживання та попиту перші п'ять років, та поліпшення функціонального розвитку держави з середини 90-х. За цей період суттєво збільшилась роль приватного сектору в різних формах власності підприємств регіону: у 1992 році промислові підприємства були представлені переважно державною формою власності (84%), колективні становили 16%, приватних (зареєстрованих на фізичних чи юридичних осіб) промислових підприємств на той час не існувало. До 2002 у державній власності вже знаходилося лише 8% підприємств, колективній – 91%, приватній – 0,01% [3].

Кількість товарної продукції, виробленої за період з 1992 по 1999 р.р. зросла більш ніж на 40%. При цьому ріст спостерігався лише в період з 1995 року. В період з 2000 до 2002 р.р. зростання стало ще більшим, але в подальшому законсервувалося. Наступним сплеском активності став доступ до зовнішніх інститутів та організацій з кінця 2004 року, що призвів до суттєвого росту соціальних факторів розвитку, та рівня життя населення. Але ейфоричні очікування змінились на песимістичну реальність з початком економічної кризи в світі та країні. Високі ризики праці інвесторів в країні зробили внутрішній ринок України малоперспективним та призвели до відтоку капіталів з країни.

Щодо галузевого складу виробництва, то в Мелітопольському регіоні за цей період важливішу роль відіграє харчова промисловість, будучи основою для життєдіяльності населення, ця галузь піддалася мінімальним збиткам у порівнянні з іншими галузями промисловості і досить швидко вийшла з кризового положення, надалі перетворившись у "визискувача" для сільськогосподарського сектора сільської місцевості. На період 2000-2013 років більшість великих підприємств харчової промисловості міста функціонують за принципом комбінатів – у багатьох є власні цехи по вирощуванню тваринної продукції (Мелітопольський м'ясокомбінат) чи укладені контракти на вирощену рослинну (ТОВ "Мелітопольський завод продовольчих товарів", ТОВ "Мелітопольський завод продовольчих товарів і напоїв"). Сформовано філії підприємств в сільській місцевості регіону, у всіх підприємствах функціонують власні транспортні автопарки, рекламні агенції, налагоджена система обробки продукту, зроблено повні цикли функціонування від вирощування до реалізації споживачої готової продукції.

У місті Мелітополі, як формуючому ядрі, зосереджено багато підприємств і комбінатів харчової промисловості. Для забезпечення продуктами харчування населення в регіоні знаходяться різноманітні сільськогосподарські підприємства-виробники продуктів харчування. В загальній галузевій структурі підприємств регіону превалює харчова промисловість, на яку припадає 47,1% від загальної кількості товарної продукції.

У галузевій підструктурі харчової промисловості зменшення відносних показників на початку 1990-х років відбувалося, в основному, за рахунок зниження виробництва в м'ясній і молочній галузях харчової промисловості. Це пов'язано як зі зниженням купівельної спроможності населення за період з 1990 по 1999 роки, так і з критичним станом м'ясомолочної галузі в регіоні. Ці два фактори призвели до падіння попиту на деякі види харчових продуктів, особливо на найбільш якісні та елітарні види молочно-м'ясної продукції [5].

На 2014 рік споживчий ринок області насичений м'ясом та м'ясною продукцією. На ринку м'ясної продукції переважає вітчизняний виробник – 96,1% продукції (зарубіжні вироби становлять – 3,9% загальної м'ясної продукції на ринках регіону). Щодо курей та продуктів їх переробки, то найчастіше ця продукція завозиться з Дніпропетровської області: в асортименті стегенця, спинки, фарш, печінка та інше. Зростання темпів виробутку м'ясної продукції в регіоні спостерігалось з 1997 до 2009 року. В подальшому цей позитивний тренд втрачено. Основною причиною є суттєво збільшений розрив в купівельній спроможності населення та цінами на продукцію.

З 1995 року відбувся перерозподіл поголів'я корів у бік його збільшення в господарствах населення – з 1995 по 2008 рік частка продукції, що вироблялась крупними сільськогосподарськими підприємствами знизилась більш ніж в два рази за рахунок збільшення ролі дрібних фермерських господарств. Втім в 2013 році загальна кількість товаровиробництва молочної продукції продовжує знижуватись. Великим стресом став 2011 рік, що пов'язано з введенням нового податкового кодексу, що збільшив податкові витрати підприємств майже в 4 рази, зробивши велику частину малих господарств неконкурентноздатними.

На наш час основні постачальники молока та молокопродуктів – підприємства молочної промисловості з сусідніх регіонів. Це Дніпропетровські, Кременчуцькі, Павлоградські, Харківські та Київські виробники молочної продукції. Сир твердий постачають підприємства міст Дніпропетровська, Сум, Шостки, Хмельницького, Кам'янець-Подільського, Миколаїва та Херсона. Масло вершкове постачається Дніпропетровськими, Павлоградськими, Полтавськими, Кременчуцькими, Київськими та Миколаївськими сировиробниками. Молоко консервоване надходить від виробників з Полтавської та Харківської областей.

Оцінка регіональних особливостей розвитку території Мелітопольського регіону доводить, що у важкій промисловості відносні галузеві показники суттєво відрізняються від аналогічних по регіону в цілому. Для науковців та дослідників регіональні особливості розвитку територій набувають більш суттєвого значення. У період з 1997 року по 2012 рік в основному балансі товарної продукції показники зростали в машинобудівній і легкій промисловості. Хімічна промисловість у регіоні знаходиться в стані стійкого падіння кількості виробленої продукції. У харчовій промисловості відбувався спад у загальній кількості продукції, однак як відмічено вище вже у 1997 році почалася стабілізація і зростання показників [2].

Як відмічено в нашому дослідженні економічний фактор впливає на демографічну функцію різке падіння народжуваності в регіоні почалося на початку 90-х років і тривало до 2004 року [4].

Стабільність законодавчої база, та економічні перспективи таким чином прямо впливали на рішення родин про народження дитини. Слід зауважити, що внутрішні цінності також є важливим фактором демографічної ситуації. Так науковий співробітник Інституту демографії та соціальних досліджень ім. Птухи Наталія Левчук пояснює: «На Заході України дійсно вище народжуваність. По-перше, за рахунок сільського населення. Тут грають роль не стільки економічні фактори, адже на Заході рівень безробіття набагато вище, а зарплати - нижче, скільки фактори ментального характеру. Високий рівень релігійної активності формує більш здоровий спосіб життя, орієнтований на сімейні цінності». В результаті це призводить до того, що в західних областях люди живуть на 4-5 років довше і показники смертності серед чоловіків працездатного віку набагато нижче, ніж на Сході. Демографічна ситуація обумовлена також несприятливою екологічною ситуацією, важкими умовами роботи, рівнем інфекційних захворювань, зокрема ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, кількості вбивств, смертей від травм і отруєнь яких значно більше у Східних областях. Як відомо найбільш високий темп зниження населення в Донецькій області [1].

Вивчення структури економічних змін відображає, що найбільш критичними, переломними роками виявилися 1993-1994 р.р., включно до яких в регіоні відбувався інтенсивний спад економічного розвитку. Подальше зростання до 1997-1998 р.р., відносна стабілізація до 2008 року та суттєвий спад в 2009-2013 р.р. [6].

Недостатнє фінансування і пов'язана з цим нестача технічних засобів у сільськогосподарському виробництві призвели до того, що дрібний сектор сільськогосподарського виробництва після реформ 2010 року став нерентабельним. Причиною стали високе фіскальне навантаження, зростання витрат на ведення сучасного інтенсивного господарства та відсутність гарантій дрібним підприємцям на фоні держсубсидування найбільш крупних. Необхідна економічна політики направлена на підтримку вітчизняного виробника, на субсидування сільськогосподарського сектору виробництва. Показовість демографічної функції демонструє необхідність збільшення духовної компоненти розвитку суспільства, спонукання поваги до оточуючих, самоповаги та обов'язково любові до рідного краю й своєї країни. Для цього мають бути залучені адміністративні та законні важелі, створюватись та імплементуватись програми освіти та культурного обміну, особливо серед найактивнішої частини суспільства: студентів та вчителів. Необхідно впроваджувати системні стимули для ведення приватного бізнесу та внутрішньої конкуренції починаючи з законодавчого рівня та до культивування в ЗМІ поваги до творців та виробників, перевазі вітчизняних виробників над закордонними у споживчій сфері.

Список літератури і джерел:

1. Демографія України: Восток и Север вымирают, Запад и Киев оживают. Лилия Дворецкая, НБН. 17:02 | 17.07.2013 Режим доступу: <http://nbnews.com.ua/ru/tema/94139/>
2. Сажнев М.Л. Особенности развития и структура межпоселенческих связей в индустриально-рекреационных районах (на примере Мелитопольского района) // Збірник наукових праць педагогічного факультету Масоріковського університету (Чехія) – “Geografie XI. Část A.” Brno, 1999, – С. 207-209.
3. Сажнев М.Л. Динаміка економічного розвитку сільського господарства // Географічні проблеми розвитку півдня України у ХХІ столітті. Збірник наукових праць Одеського державного університету імені І.І. Мечнікова та Мелітопольського державного педагогічного університету. Частина 2. – Одеса-Мелітополь, 2000. – С. 38-42.
4. Сажнев М.Л., Загородній В.В. Нові тенденції в поляризації розвитку демографічних функцій міст і сільських місцевостей в сучасних умовах // Географія і сучасність. зб. наук. пр. Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Випуск 4. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2000. – С. 175-185.
5. Сажнев М.Л. Особливості розвитку харчової промисловості в системі "місто-сільська місцевість". Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. Вип.ІІ. – Вінниця, 2001. – С. 136-143.
6. Загородній В.В., Бурангулов В.Р. Загальні суспільно-географічні риси розвитку соціальної інфраструктури у сільських місцевостях України // Географія і сучасність: зб. наук. пр. Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2001. – Вип.5. – С.200-228.